

Rapport

**Kartläggning av olika idrottsanläggningars
förutsättningar att öka kapaciteten för
idrott på högre nivåer**

2022-11-30

Innehåll

1	Inledning	3
2	Förutsättningar för ökad kapacitet	4
2.1	Elitidrott och breddidrott.....	5
2.2	Kommunens roll i anläggningsförsörjningen	8
3	Kartläggning av anläggningsbeståndets kapacitet.....	12
3.1	Krav och förutsättningar för idrott på högre nivåer	12
3.2	Idrottsanläggningarnas kapacitet idag	13
3.3	Idrottshallar.....	14
3.4	Bollplaner	18
3.5	Ishallar.....	20
3.6	Simhallar	22
4	Slutsatser	24

1 Inledning

Denna rapport utreder förutsättningarna för att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på idrotts- och föreningsnämndens idrottsanläggningar.

Bakgrunden till rapporten är det uppdrag som idrotts- och föreningsnämnden fick av kommunfullmäktige den 30 september 2021, § 13, att ”göra en kartläggning av olika anläggningars förutsättningar att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på ett sätt som inte sker på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla.”

Rapportens första del beskriver förutsättningarna för att öka anläggningsbeståndets kapacitet, med utgångspunkt i idrotts- och föreningsnämndens grunduppdrag och verksamhetsområde. Syftet är att belysa vilka tillvägagångssätt som nämnden har till sitt förfogande samt ge en bild över olika aspekter som behöver beaktas. Kapitlet inleds med en introduktion till elit- och breddidrott, två sammanlänkande begrepp som båda har sin grund i föreningsidrotten. I denna kontext beskrivs även hur förvaltningen fördelar tider i anläggningarna samt behovet av en strategisk prioriteringsordning. Därefter beskrivs kommunens och nämndens roll i anläggningsförsörjningen i allmänhet, och i förhållande till elitidrottens anläggningskrav i synnerhet.

Rapportens andra del består av en kartläggning av nuvarande kapacitet i idrotts- och föreningsnämndens anläggningar, med fokus på de anläggningstyper som nämnden bygger och som är aktuella för idrott på högre nivåer. För att undersöka nuvarande kapacitet redogörs för i vilken utsträckning idrott på högre nivåer bedrivs på anläggningarna idag samt hur stor andel av anläggningsbeståndet som möter de krav som ställs vid match och tävling på högre nivåer. Anläggningskraven undersöks dels genom att se närmare på de idrottsspecifika krav som ställs av respektive specialidrottsförbund, dels genom att identifiera vilka krav och behov som är gemensamma för elitverksamheten inom olika idrotter för olika anläggningstyper.

Avslutningsvis analyseras förutsättningarna för att öka kapaciteten på idrottsanläggningarna samt vilka utvecklingsområden och förslag på åtgärder som har identifierats och som kan omhändertas i planeringen framöver. Rapporten redogör även för möjliga konsekvenser för breddidrotten.

2 Förutsättningar för ökad kapacitet

Av samhällets stöd till idrotten är den största andelen relaterat till idrottsanläggningar. Det är Sveriges kommuner som är de största finansörerna av idrottsanläggningar vid sidan av regionerna.¹ Förutom att bygga, förvalta och utveckla kommunala idrottsanläggningar ger Göteborgs Stad även stöd till andra aktörer som bidrar till anläggningsförsörjningen, exempelvis genom investeringsbidrag eller genom att upplåta mark. Sammantaget har kommunen ett stort inflytande över anläggningsförsörjningen samt över hur lokala idrottspolitiska mål kan uppnås genom olika typer av satsningar på idrottsanläggningar.

Göteborgs befolkning ökar och år 2040 väntas staden ha över 700 000 invånare, vilket motsvarar en ökning om 6 400 invånare per år. I takt med att befolkningen växer ökar även behovet av fler platser att idrotta på. Inom föreningsidrotten framförs redan idag en upplevd brist på idrottsanläggningar i staden och svårigheter med att få tider i närliggande anläggningar. Bristen drabbar idrottsrörelsen på samtliga nivåer, såväl bredd som elit.

Idrott på högre nivå ställer andra krav på idrottsanläggningarna, i synnerhet när det kommer tävling eller match. Elitidrottens krav på idrottsanläggningarna har också ökat över tid. Idrottens professionalisering har drivit på efterfrågan av specialiserade anläggningar och ytor, i kontrast till de multifunktionella anläggningar som ofta presenteras som en lösning på breddidrottens olika behov.

Samtidigt finns ingen tydlig distinktion mellan de två begreppen elitidrott och breddidrott, utan de kan snarare ses som en skala där olika nivåer går in i varandra. Skalan av olika nivåer påkallar ett behov av ändamålsenliga anläggningar med kapacitet för träning, tävling och match på olika nivåer. Inom en del idrotter utgörs tävlingsverksamhet på högsta nivå av kommersiella idrottsevenemang på stadens arenor, vilka ägs och drivs av kommunala bolag. Idrotts- och föreningsnämndens anläggningar är hemvist för både breddidrottens och elitidrottens evenemang, vilka omfattar olika idrotter och olika nivåer.

Rapporten tar därför fasta på att undersöka förutsättningarna för en höjd ambitionsnivå för idrottsanläggningar för såväl elitidrotten som breddidrotten i Göteborg. Fokus är på idrott på högre nivåer, men även på mellanskiktet mellan bredd och elit, det vill säga de nivåer där emellan. Vidare är kartläggningen avgränsad till att innefatta de idrottsanläggningar där idrotts- och föreningsnämnden är huvudman. Då uppdraget innefattar att kartlägga idrottsanläggningars förutsättningar att öka kapaciteten behöver urvalet begränsas till de lokaler och ytor som nämnden har rådighet över.

¹ Sveriges kommuner och regioner (2013) "Elitidrottens anläggningar"

2.1 Elitidrott och breddidrott

Nämndens uppdrag i förhållande till bredd och elit

Idrotts- och föreningsnämnden har som uppdrag att främja folkhälsa och skapa goda förutsättningar för stadens invånare att kunna idrotta och ha en aktiv fritid. Nämndens insatser har därför traditionellt varit inriktade mot den verksamhet inom föreningsidrotten som ibland kallas för breddidrotten. Genom att öka den fysiska aktiviteten bland barn och unga samt erbjuda en meningsfull fritid har breddidrotten en central roll i det folkhälsofrämjande arbetet.

Inriktningen från kommunfullmäktige har historiskt sett varit att idrotts- och föreningsnämnden främst ska koncentrera stödet till barn- och ungdomsverksamhet. På senare tid har nämndens uppdrag kommit att breddas till att i större omfattning även innefatta elitidrotten. I Göteborgs Stads budget för 2022 betonas att elitidrotten spelar en viktig roll för breddidrotten, till exempel genom att elitidrottare utgör förebilder för idrottande barn och ungdomar. Nämnden gavs även i uppdrag att, i samverkan med andra berörda aktörer, stödja arbetet med att skapa bättre förutsättningar för ungdomar som väljer att elitsatsa inom sin idrott.²

Vad som avses med elitidrott är dock inte alltid självklart då det saknas en allmänt vedertagen definition. Riksidrottsförbundet definierar elitsatsning som ”krävande, specialiserad och organiserad idrottsverksamhet med uttalade prestations- och resultatmål”. Vid antagning till Riksidrottsuniversitetet definieras elitidrott som ”idrott som bedrivs på landslagsnivå, nationell mästerskapsnivå, eller i den högsta nationella divisionen”. Idrott på denna nivå ställer andra krav på idrottsanläggningarna, i synnerhet när det kommer tävling eller match. Inom en del idrotter, såsom fotboll och ishockey, sker detta i form av större kommersiella evenemang som i första hand hålls på stadens arenor. Inom andra, mindre publika, idrotter utförs tävlingar och matcher på andra typer av anläggningar anpassade för idrottens behov och tävlingsmoment. En del av dessa arrangeras på de idrottsanläggningar som ägs idrotts- och föreningsnämnden.

Nämndens anläggningar är ofta hemvist för breddidrottens evenemang med den ideella sektorn som arrangör, vilka omfattar olika idrotter och olika nivåer. De ideella idrottsevenemangen skiljer sig markant från de kommersiella när det kommer till förutsättningar och resurser. Riksidrottsförbundet betonar de ideella idrottsevenemangens särart och framhåller att de ger dubbel avkastning till staden. Dels genom att evenemangen i sig innebär ett mervärde då de utgör mötesplatser för stadens invånare och skapar engagemang, dels genom att intäkterna går till att skapa bättre idrottsverksamhet i stadens idrottsföreningar.³

² Göteborgs Stads Budget 2022, antagen av kommunfullmäktige 2021-11-11 § 4

³ RF-SISU Västra Götaland, Remissyttrande över förslag till Göteborgs Stads idrottspolitiska program 2022

Med föreningsidrotten som grund

Föreningsidrotten står inför en rad utmaningar och har under det senaste decenniet fått allt svårare att rekrytera och behålla medlemmar. Idag är ungefär hälften av alla barn och unga mellan 7 och 25 år i Göteborg inte med i en idrottsförening och många slutar i allt yngre åldrar.⁴

Ibland ställs det bredare inkluderande folkhälsoperspektivet inom föreningsidrotten, även kallat breddidrotten, i motsats till mer prestationsinriktad idrott. Enligt detta synsätt har föreningsidrottens utmaningar med att rekrytera och behålla medlemmar bland annat förklarats med att föreningsidrotten haft ett alltför stort fokus på tävling och prestation.

Riksidrottsförbundet arbetar dock aktivt med att förena de båda perspektiven och att alla ska kunna delta utifrån sina egna villkor. Genom *Strategi 2025* har Riksidrottsförbundet formulerat en ambition om att skapa en ny syn på träning och tävling. I detta ingår målbilden av en idrottsrörelse där alla kan vara med under hela livet och träna och tävla på olika nivåer, inom såväl bredd- som elitidrott. Strategin utgår från premissen att om fler personer väljer att idrotta längre ges också fler idrottsutövare möjlighet att utveckla och förbättra sin prestation, vilket antas generera ett större antal framgångsrika elitidrottare.

Riksidrottsförbundets syn på idrott i *Strategi 2025* belyser komplexiteten och det ömsesidiga beroendet mellan begreppen bredd- och elitidrott. Dels utgör breddidrotten en grund för elitidrotten, dels fungerar elitidrotten som en inspiration och drivkraft för barn och unga inom breddidrotten. Elitidrotten kan därtill utgöra en resurs för föreningsidrotten som framtida ledare. Många idrottsföreningar har verksamhet inom både bredd- och elit. Olika föreningar befinner sig också på olika stadier, där en del redan är etablerade elitidrottsföreningar medan andra är på väg att göra elitsatsningar och ytterligare andra är på att lämna elitidrotten.

Idrott på högre nivåer kan därför sägas innefatta såväl elitnivå som de högre nivåerna inom breddidrotten. En ökad kapacitet för de högre nivåerna inom breddidrotten kan medföra bättre förutsättningar även för elitidrotten, då det i förlängningen kan underlätta för såväl enskilda idrottsutövare som för lag att avancera från breddidrotten till högre nivåer.

Behov av en strategisk prioriteringsordning

Den konkurrens som kan komma att uppstå mellan de båda verksamheterna och som ofta lyfts i sammanhanget handlar framför allt om nyttjandet av idrottsanläggningar och fördelning av tider. I en del fall handlar det om att föreningar har önskemål att träna vissa tider eller i en viss anläggning, vilket kan få till konsekvens att barn- och ungdomsverksamheten nedprioriteras till förmån för elitidrottens verksamhet.

En avhjälpande faktor som ofta lyfts i sammanhanget är en tydlig prioriteringsordning vid fördelning av tider i idrottsanläggningarna.

⁴ Riksidrottsförbundet (2019) "Andel aktiva i en idrottsförening"

En del större kommuner har även ett utpekade elitområde där undantag görs från den generella ordningen för att ge företräde för idrott på högre nivåer. I dessa fall är det emellertid viktigt att samtidigt säkerställa att det finns områden eller anläggningar avsedda för breddidrotten.

Idrotts- och föreningsförvaltningen tilldelar tider på idrottsanläggningarna till specialidrottsförbunden, som i sin tur fördelar tiderna till de olika föreningarna inom förbundet. Förvaltningen följer ett årshjul där fördelning av tider för olika anläggningstyper sker under olika delar av året, beroende på säsong. Förvaltningen har i uppdrag att prioritera mindre idrotter, i övrigt finns ingen fastställd prioriteringsordning utan fördelningen sker i dialog med förbunden.

Idrotts- och föreningsförvaltningens fördelningsprinciper riktar sig mot specialidrottsförbunden och ska vara vägledande för den fördelning som sker inom förbundet. Fördelningsprinciperna anger bland annat att verksamhet för barn och ungdomar samt för personer med funktionsnedsättning ska prioriteras vid fördelningen, förutsatt att den drivs av bidragsgodkända föreningar. Fördelningsprinciperna anger också att tider på vardagar klockan 17-20 ska tilldelas ungdomar 7-16 år i bidragsgodkända föreningar i Göteborg samt att tider i socioekonomiskt utsatta områden ska, utifrån ett närhetsperspektiv, i första hand tilldelas föreningar i närområdet.

Innan säsongsplaneringen äger rum hanterar förvaltningen även bokningsförfrågningar för evenemang och tilldelar tider på nämndens anläggningar. Evenemangen utgörs av både elitidrottens och breddidrottens arrangemang men även andra typer av evenemang, så som musik- eller kulturevent, bokas på nämndens anläggningar. För bokning av evenemang saknas i dagsläget en fastställd prioriteringsordning. Det pågår dock ett arbete i förvaltningen med att ta fram nya anvisningar för fördelning av tider, där även bokning av evenemang kan komma att ingå på sikt.

Elitverksamhet är följaktligen inte utpekade i fördelningsprinciperna, utan det är förbunden och föreningarna som styr fördelningen av tider för verksamhet på olika nivåer. Att inkludera elitperspektivet i fördelningsprinciperna eller att reservera anläggningar där idrott på högre nivåer ges företräde kan vara möjliga verktyg för att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på nämndens anläggningar. För att det inte ska ske på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla krävs tydligt formulerade fördelningsprinciper som tar hänsyn till föreningarnas behov.

För ett effektivt nyttjande av anläggningarna kan en god dialog med föreningslivet kring deras behov samt en väl underbyggd prioriteringsordning baserat på såväl föreningarnas preferenser som kommunens strategiska mål kring stödet till bredd- och elitverksamhet vara framgångsrika nycklar. Strategiska beslut kring prioriteringsordning vid tilldelning av tider kan således potentiellt underlätta för idrott på högre nivåer. Konkurrensen om tider indikerar dock att det är bristen på tillgång till ändamålsenliga anläggningar som är den underliggande problematiken, snarare än en motsättning mellan bredd- och elitidrott.

Ökat behov av idrottsanläggningar

Idrotts- och föreningsnämndens lokalbehovsanalys konstaterar att det finns ett behov av fler idrottsanläggningar i staden samt att behoven kommer att öka under de närmaste åren. Förutom att hålla jämna steg med befolkningstillväxten kommer därtill ytterligare insatser att krävas för att nå nämndens mål om att bidra till en stärkt folkhälsa.

Nationella undersökningar visar att den fysiska inaktiviteten är utbredd bland befolkningen och att den ökar över tid.⁵ I Folkhälsomyndighetens *Hälsa på lika villkor* uppger 41 procent av de svarande i Göteborg att de utövar pulshöjande träning minst en timme i veckan. Dock skiljer sig den fysiska aktiviteten stort mellan olika delar av staden och mellan olika grupper. Personer med funktionsnedsättning, med utländsk bakgrund eller med sämre socioekonomiska förutsättningar tillhör grupper som ägnar sig åt fysisk aktivitet i mindre utsträckning jämfört med andra grupper. Här finns ett behov av olika folkhälsofrämjande insatser, där god tillgång till idrottsanläggningar i närområdet är ett sätt att skapa förutsättningar för att öka graden av fysisk aktivitet.

Samtidigt växer och förtätas staden och det råder brist på tillgång till mark. För att uppnå målen om en stärkt folkhälsa behöver utvecklingen av anläggningarna gå mot mer flexibla lokaler och ytor samt inrymma olika funktioner för att möta åtskilliga behov. Idrottsanläggningar är i regel ytkrävande, varpå mångfunktionella anläggningar är ett sätt att lösa ut geografiska och ytmässiga begränsningar.

Ur ett bredare folkhälsoperspektiv kan denna utveckling bidra till att tillgängligheten ökar då anläggningarna rymmer flera former av idrott och fysisk aktivitet. Ur föreningsidrottens perspektiv, och i synnerhet för elitidrotten, kan det dock innebära en risk att tillgången till specialiserade, funktionsanpassade ytor minskar. För elitidrotten är behoven av anpassade ytor och lokaler centralt för att verksamheten ska kunna utvecklas, inte minst för att kunna arrangera tävlingar och matcher på högre nivå.

2.2 Kommunens roll i anläggningsförsörjningen

För att möta de ökade kraven från elitidrotten kan anläggningsbeståndet utvecklas genom både nyinvesteringar och reinvesteringar. Inom vissa idrotter, där det råder brist på ändamålsenliga platser för tävlingsverksamhet, finns ett behov av att nya anläggningar uppförs. När det gäller det befintliga anläggningsbeståndet rör det sig om att utveckla anläggningarna genom till- eller ombyggnationer för att möta idrotternas krav kring publikkapacitet eller ökade säkerhetskrav. Oavsett tillvägagångssätt har kommunen en central roll i anläggningsförsörjningen.

⁵ Centrum för idrottsforskning (2022) "Idrottsanläggningar – i dag och i morgon"

Kommunernas stöd till idrottsanläggningar utgör den största andelen av det totala offentliga stödet till idrotten.⁶ I Göteborg byggs merparten av stadens idrottsanläggningar på uppdrag av kommunen. Utöver kommunens byggande bidrar idrotts- och föreningsnämnden även till stadens försörjning av idrottsanläggningar på andra sätt. Nämnden ger ekonomiskt stöd till föreningar eller andra ideella aktörer som bygger anläggningar genom exempelvis investeringsbidrag och kommunal borgen. Föreningslivet är en viktig aktör bland annat för ansvaret för stadens bollplaner, där många antingen ägs av föreningarna själva eller där föreningar driftar kommunala bollplaner. Som markägare bidrar nämnden till anläggningsförsörjningen genom att upplåta mark till aktörer som vill bygga anläggningar. Här är näringslivet en viktig aktör och flera typer av idrottsanläggningar drivs till stor del i privat regi, såsom padelhallar och gym.

Utöver idrotts- och föreningsnämnden finns flera centrala aktörer inom Göteborgs Stad som bygger, äger och driftar idrottsanläggningar. Lokalförvaltningen och grundskoleförvaltningen ansvarar exempelvis för flertalet av idrottshallarna som nyttjas av både skolan och föreningslivet. När det kommer till elitidrott på de högsta nivåerna bedrivs det inom en del idrotter i första hand på stadens arenor med kapacitet för större evenemang, vilka ägs och drivs av kommunala bolag. Göteborgs Stads evenemangs- och arenabolag Got Event driver nio av stadens arenor och samarrangerar hundratals evenemang varje år.⁷ Fastighetsbolaget Higab äger och förvaltar flera av arenorna, bland andra Bravida Arena, Gamla Ullevi och Scandinavium.

Kommunal och regional samverkan

Samverkan mellan olika aktörer inom staden är därför avgörande för att tillgodose behoven hos såväl breddidrotten som elitidrotten. I förslag till Göteborgs Stads idrottspolitiska program 2023-2030, som har varit ute på remiss till stadens nämnder och bolagsstyrelser under våren 2022, är en av de föreslagna strategierna att ”Göteborgs Stad ska sträva efter att utforma och anpassa idrottsanläggningarna på ett sätt som skapar kapacitet för idrottsevenemang och elitidrott”.⁸ Det ställer krav på en högre grad av samverkan mellan stadens olika aktörer i ett tidigt skede av planeringsprocessen inför att nya idrottsanläggningar ska byggas. För att uppnå det ändamålet är det viktigt att det finns ett elitidrottsperspektiv med i hela processen, även när det kommer till reinvesteringar i det befintliga anläggningsbeståndet.

Idrottsanläggningar som är specialiserade för träning och tävling för en viss idrott, liksom anläggningar anpassade för idrotter med färre utövare, kräver ibland ett större befolkningsunderlag än vad som finns inom en kommun. För att kunna möjliggöra för ett varierat utbud av idrottsanläggningar, med både bredd och spets, kan regional samordning utgöra ett viktigt verktyg.

⁶ Sveriges kommuner och regioner (2013) ”Elitidrottens anläggningar”

⁷ Scandinavium, Ullevi, Gamla Ullevi, Bravida Arena, Frölundaborg, Valhalla IP, Valhallabadet, Valhalla Sporthallen och Träningshallen/Valhallarinken

⁸ Förslag till Göteborgs Stads idrottspolitiska program 2023–2030, remissversion daterad 2022-03-28

Eftersom den fysiska planeringen sker på kommunnivå blir den regionala samordningen många gånger förbisedd. Genom att se till hela regionen, hitta gemensamma behov samt se elitverksamheten ur ett större perspektiv kan den specialiserade idrottens behov tillgodoses via samverkan över kommungränserna. Här kan exempelvis kommunernas anläggningsstrategier eller lokalbehovsplaner utgöra planeringsunderlag för gemensamma behovsanalyser.

Offentlig-privat samverkan

Ytterligare en typ samverkansform som förekommer när det gäller elitidrottens anläggningar är samverkan mellan offentliga och privata aktörer, så kallade OPS-lösningar. I rapporten *Elitidrottens anläggningar* redogör Sveriges kommuner och regioner för olika finansieringsmöjligheter för anläggningar anpassade för elitverksamhet, där OPS-lösningar är ett av alternativen.

OPS-projekt finansieras helt eller delvis av privata aktörer och är ett sätt att möjliggöra resurser, i form av såväl finansiering som kompetens, med syfte att tillföra nya anläggningar som annars inte hade kommit till stånd. Enligt SKR är OPS inte enbart en finansieringslösning utan finansieringen ska i första hand ses som ett incitament för effektivitet.⁹

För anläggningar anpassade för elitidrotten är OPS en möjlig finansieringsmodell. För att säkerställa en bred tillgänglighet till anläggningen behövs dock en rad aspekter tas i beaktande när andra aktörer än kommunen driver anläggningen. För breddidrottens anläggningar behöver exempelvis nyttjande- och ansvarsavtal upprättas, liksom hantering av praktiska frågor såsom system för bokning. Därtill behöver en god tillgänglighet för olika typer av målgrupper säkerställas, varför kommuner i regel eftersträvar att ha kvar det övergripande planeringsansvaret för anläggningen.¹⁰

Reinvesteringar för att öka kapaciteten

Utöver att ge förutsättningar för nya idrottsanläggningar arbetar idrotts- och föreningsnämnden även med att reinvestera i det befintliga anläggningsbeståndet. Reinvesteringar avser åtgärder för att öka kapaciteten och skapa mervärde på anläggningarna. I en del fall kan reinvesteringar i form av till- eller ombyggnation vara en lösning för att exempelvis möta de ökade kraven från elitidrotten, såsom större publikkapacitet eller ökade säkerhetskrav.

Ibland kan dock en till- eller ombyggnation bli nästintill lika resurskrävande som vid nybyggnation. En rad frågor behöver därtill lösas för att en tillbyggnad ska kunna realiserats, såväl byggnadstekniska och administrativa som ytmässiga.

Flera av idrotts- och föreningsnämndens anläggningar uppfördes redan på 1960- och 1970-talen och har uppnått sin tekniska livslängd. När det gäller äldre anläggningar är det oftast byggnadstekniskt komplicerat att genomföra till- eller ombyggnationer som syftar till öka kapaciteten.

⁹ Sveriges kommuner och regioner (2013) "Elitidrottens anläggningar"

¹⁰ Centrum för idrottsforskning (2022) "Idrottsanläggningar – i dag och i morgon"

I en del fall är det heller inte ekonomiskt eller miljömässigt hållbart att fortsätta med underhåll och drift av anläggningen. I ett sådant skede krävs större långsiktiga reinvesteringar som avser hela anläggningen eller att anläggningen ersätts av en ny.

En tillbyggnad innebär en utökning av anläggningens volym, vilket också kräver bygglov. Det gäller både inom och utanför detaljplanelagt område. Vid bygglov inom detaljplan behöver det prövas om åtgärden överensstämmer med den detaljplan som gäller på platsen. Utöver prövningen mot detaljplanen ska åtgärden även prövas mot vissa andra krav i plan- och bygglagen.¹¹ Även när det gäller idrottsanläggningar som inte utgörs av en byggnad krävs bygglov för att uppföra, flytta eller väsentligt ändra idrottsplatsen. En anledning till att idrottsplatser är bygglovspliktiga är att de oftast är arealkrävande.

Eftersom idrottsanläggningar är förhållandevis ytkrävande är det ofta svårt att finna outnyttjade ytor i anslutning till anläggningen som bedöms lämpliga i konkurrens med andra anspråk. Stadsutvecklingen i Göteborg är i hög grad inriktad på att förtäta staden och flera samhällsnyttiga behov konkurrerar om marken. Brist på tillgång till mark i den redan byggda staden försvårar möjligheterna för eventuella tillbyggnationer som komplement till befintliga anläggningar.

Större till- eller ombyggnationer kan samtidigt påverka tillgängligheten negativt under tiden då åtgärderna vidtas eftersom en anläggning tillfälligt kan behöva stängas och befintlig verksamhet behöver flytta till en annan anläggning. Vid ersättningsanläggningar påbörjas därför i regel byggnation av den nya anläggningen innan den befintliga anläggningen rivs för att minska de negativa konsekvenserna för verksamheten.

¹¹ Boverket (2022) Prövning av bygglov inom detaljplan

3 Kartläggning av anläggningsbeståndets kapacitet

I följande kapitel kartläggs nuvarande kapacitet för idrott på högre nivåer inom idrotts- och föreningsnämndens anläggningsbestånd. Inledningsvis redogörs för i vilken utsträckning idrott på högre nivå förekommer på nämndens anläggningar idag. Efter det presenteras kortfattat de krav på anläggningarna som ställs från respektive förbund inom dessa idrotter. Därefter jämförs anläggningskraven med den befintliga kapaciteten på nämndens anläggningar. Slutsatser samt analys av förutsättningarna för att öka kapaciteten behandlas i efterföljande kapitel.

3.1 Krav och förutsättningar för idrott på högre nivåer

En grundläggande förutsättning för att idrott på högre nivåer ska kunna bedrivas är att idrottsanläggningarna möter de krav som specialidrottsförbunden har fastställt. Föreningsidrottens strategier för att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer är dock bredare än så och inrymmer fler områden, utöver anläggningskraven. Idrottsrörelsens fokus på att utveckla elitidrotten handlar dels om att skapa bättre förutsättningar för de tävlande, dels om att öka värdet av idrottsevenemangen; där framför allt det sistnämnda är relaterat till anläggningarnas kapacitet.

Främst handlar det om besökarens upplevelse och helhetsbild av arrangemanget, vilket kan röra sig om allt ifrån logistik, bekvämligheter och faciliteter till att det är enkelt att ta sig till och från evenemanget. Fokus är här främst på kommersiella idrottsevenemang, där utvecklingen av arrangemangen syftar till att öka intäkterna.¹² Idrottsförbundens anläggningsstrategier, och i synnerhet elitföreningarnas önskemål, kan därför i många fall vara mer långtgående än de formella anläggningskraven.

Anläggningskraven, eller arenakraven, är grundläggande krav på idrottsanläggningen som behöver uppfyllas för att tävling eller match på högre nivå ska kunna genomföras. Anläggningskraven ser olika ut för olika idrotter och nivåer och omfattningen varierar. Kraven fastställs vanligtvis i regler eller tävlingsbestämmelser hos respektive specialidrottsförbund. Kraven syftar dels till att möta de idrottsliga behoven för själva tävlingsmomenten, såsom krav på anläggningens storlek och mått, utrustning eller redskap, dels till att möta de behov som uppstår vid publika evenemang, såsom läktarplatser eller utrymme för media.

¹² Sveriges kommuner och regioner (2013) "Elitidrottens anläggningar"

Eftersom de större kommersiella idrottsevenemangen i första hand hålls på stadens arenor är fokus i denna kartläggning på de anläggningskrav som specialidrottsförbunden ställer. För den här rapporten har anläggningskraven från specialidrottsförbunden sammanställts för respektive idrott som ingår i urvalet. Som komplement till anläggningskraven, samt för att få en bild av övriga förutsättningar, har även en enkät gått ut till samtliga specialidrottsdistriktsförbund som är verksamma i Göteborg.

Trots att villkoren varierar stort beroende på idrott går det att utvärdera några generella förutsättningar som flera specialidrottsförbund har gemensamt. Flera förbund betonar betydelsen anläggningarna har för idrotten i fråga. Dels handlar det om att stärka konkurrenskraften och höja den specifika idrottens status, dels är anläggningarna avgörande för den säkerhet, komfort och service som publik, sponsorer och media upplever. En del förbund framhåller att det är viktigt att ta hänsyn till att anläggningarna i allt högre utsträckning också är en arbetsplats för såväl spelare, ledare och domare som för media.

När det gäller de idrottsspecifika kraven på anläggningarna är det svårare att utvärdera några gemensamma krav då dessa skiljer sig åt beroende på anläggningstyp, idrott och nivå. I följande avsnitt summeras de idrottsspecifika kraven, uppdelat utefter de anläggningstyper som ingår i urvalet för kartläggningen.

3.2 Idrottsanläggningarnas kapacitet idag

I kartläggningen av idrottsanläggningarnas nuvarande kapacitet är urvalet avgränsat för att möta ett antal kriterier.

För det första är urvalet avgränsat till att innefatta de idrottsanläggningar som ägs av idrotts- och föreningsnämnden. Eftersom uppdraget består av att kartlägga idrottsanläggningars förutsättningar att öka kapaciteten behöver urvalet begränsas till de anläggningar som nämnden har rådighet över. Anläggningar som är föreningsägda, privata eller har en annan nämnd som huvudman ingår därför inte i urvalet, även om idrott på högre nivåer bedrivs i varierande omfattning även på dessa idrottsanläggningar.

Många tävlingar och matcher på högre nivåer sker på stadens arenor, vilka ägs och drivs av kommunala bolag. Då arenorna utgör en så pass central del av elitidrotten omnämns de i delar av kartläggningen. Det bör dock betonas att det är andra aktörer, stadens evenemangs- och arenabolag Got Event och fastighetsbolag Higab, som äger och ansvarar för arenorna.

För det andra har idrottsanläggningarna i den här rapporten grupperats i olika anläggningsskategorier. Anläggningsskategorierna består av de anläggningstyper som idrotts- och föreningsnämnden bygger och som är aktuella för idrott på högre nivåer: idrottshallar, bollplaner, ishallar och simhallar. En del anläggningsskategorier består i sin tur av ett antal underkategorier som skiljer sig åt vad gäller storlek eller funktion.

Urvalet syftar inte till att vara heltäckande, utan är avgränsat till de vanligast förekommande anläggningstyperna inom nämndens anläggningsbestånd. Det finns även andra anläggningstyper inom anläggningsbeståndet där idrott på högre nivåer bedrivs. Exempelvis förekommer tävling på högre nivåer inom friidrott på nämndens friidrottsanläggningar.¹³

För det tredje är kartläggningen avgränsad till att innefatta de idrotter som bedriver verksamhet på högre nivåer på nämndens anläggningar idag, alternativt som tillhör de större specialidrottsförbunden. Utöver de idrotter som ingår i urvalet finns en mängd olika idrotter som bedriver verksamhet på nämndens anläggningar, även på högre nivåer.

3.3 Idrottshallar

Idrottshallar används här som ett samlingsbegrepp för ett antal olika typer av sporthallar och andra hallar där storlek och funktion varierar. De olika sporthallarna brukar delas upp i fullmättshall, mindre sporthall och gymnastiksal, beroende på hallens storlek. Utöver sporthallarna finns även specialanpassade hallar. Gemensamt för dessa hallar är att de oftast är utformade eller utrustade för en viss idrott. I den här kategorin finner vi bland annat gymnastikhall och friidrottshall.

Ägandet av och driftansvaret för idrottshallarna i staden ser olika ut beroende på anläggningstyp. Sporthallarna av fullmåttsstorlek har såväl föreningslivet, näringslivet och stiftelser som huvudman men en majoritet av fullmättshallarna är uppförda av kommunen. Gymnastiksalarna, som används för skolidrotten dagtid och av föreningar på kvällar och helger, ägs och driftas i regel av lokalförvaltningen och grundskoleförvaltningen. Sedan år 2019 ska fullmätt dock vara norm vid ny- och ombyggnation av skolidrottshallar enligt beslut av kommunstyrelsen.

När det gäller kapaciteten för idrott på högre nivåer är det framför allt fullmättshallarna och de specialanpassade hallarna som är relevanta att inkludera i urvalet. Därtill är urvalet avgränsat till de anläggningar som idrotts- och föreningsnämnden har rådighet över, vilket är 15 anläggningar med fullmättshallar. Utöver det hyr idrotts- och föreningsnämnden in ytterligare fullmättshallar på ca 15 olika anläggningar som kan bokas av föreningar.

Fullmättshallarnas läktarkapacitet

Fullmättshallarna nyttjas av en rad olika idrotter, men bokas i regel främst av föreningar för olika inomhuslagsporter såsom handboll, innebandy, basketboll, futsal och volleyboll. Med fullmättshall menas att hallens innerplan har en storlek som motsvarar minst 40 gånger 20 meter, vilket krävs för spel i de olika inomhuslagsporterna.

¹³ Exempelvis på Slottsskogsvallen och Björlandavallen

Fullmättshallarna kan delas in i olika kategorier baserat på tillgång till läktare, publikkapacitet samt om de inrymmer extraytor anpassat för fler idrotter, exempelvis friidrott eller gymnastik. Idrotts- och föreningsförvaltningen använder sig av denna kategorisering vid bland annat behovsbeskrivningar inför byggnation av nya hallar, se tabell 1.

Kategori 3 motiveras primärt av föreningslivets behov av att kunna spela matcher och arrangera mindre och medelstora evenemang. I dagsläget tillhör dock ingen av idrotts- och föreningsnämndens idrottshallar denna kategori. Bland övriga kommunala hallar kan Lundbystrandshallen anses fylla motsvarande funktion, om än med en äldre och mindre kostnadseffektiv konstruktion då läktaren här är fast och därmed utgör en byggnadsdel som står outnyttjad större delen av tiden.

Tabell 1. Fullmättshallarnas kapacitet för läktare och extraytor

Kategorier	Läktare	Publikkapacitet	Extraytor	Anläggningar
Kategori 0	Ej läktare	0–150	Inga särskilda extraytor	Askims sporthall Gamlestadshallen Kärra sporthall
Kategori 1	Läktare	150–600	Inga särskilda extraytor	Hammarkullehallen, Heidhallen, Lillekärrshallen, Torpahallen, Lärjehallen, Skytteskolans sporthall
Kategori 2	Läktare	150–600	Inrymmer extraytor för gymnastik/ friidrott	Björlanda idrottshall, Lindåshallen, Lundenhallen, Torshallen, Sandeklevshallen, Sjumilahallen
Kategori 3	Skjutbara läktare	1 500	Inga särskilda extraytor	Lundbystrand*

* Ägs ej av idrotts- och föreningsnämnden

Fullmättshallarnas kapacitet för idrott på högre nivå

De idrotter som i dag har verksamhet på högre nivåer i fullmättshallarna, och som därför utgör urvalet av idrotter, är inomhuslagsporterna handboll, futsal, innebandy, basketboll och volleyboll. Inom dessa idrotter spelas matcher i de högsta serierna/ligorna/divisionerna i första hand på anläggningar som är föreningsägda, privata eller som har annan nämnd som huvudman. En del av dessa anläggningar hyrs in av idrotts- och föreningsförvaltningen och bokas via förvaltningens bokningssystem.

Av idrotts- och föreningsnämndens egna anläggningar bokas matcher på högsta elitnivå i två hallar.¹⁴ Spel upp till division 1 inom handboll, futsal, innebandy, basketboll och volleyboll bokas på samtliga av idrotts- och föreningsförvaltningens fullmättshallar, i de fall hallar med tillräcklig publikkapacitet ej finns att tillgå.

Vid jämförelse av fullmättshallarnas kapacitet med anläggningskraven för de olika inomhuslagssporterna framkommer att en del av nämndens anläggningar uppfyller grundläggande krav. Det skiljer sig dock åt beroende på idrott och nivå. Utfallet redovisas nedan.

Läktarkapacitet

Vad gäller läktarkapacitet uppfyller *Kategori 1* kraven från samtliga nivåer i handboll, förutom den högsta ligan som har krav på minst 1 500 platser, vilket uppfylls av *Kategori 3*.

I futsal finns krav på minst 300 platser vid serie- och slutspel, vilket uppfylls av *Kategori 1*. Final ska däremot spelas i anläggning med 1000 platser, vilket uppfylls av *Kategori 3*. Division 1 har krav på 100 platser, vilket uppfylls av en del hallar inom *Kategori 0*.

Kraven för högsta ligan i innebandy anger att match ska spelas i arena med läktare, men har inte krav på antalet läktarplatser. *Kategori 1-3* uppfyller kraven på läktare, även om de inte kategoriseras som arenor.

Inom basketboll ska det finnas minst 1 000 platser i högsta serien, vilket uppfylls av *Kategori 3*. För resterande serier är det dock endast en rekommendation, därav kan samtliga fullmättshallar sägas uppfylla kraven.

I dagsläget tillhör dock ingen av idrotts- och föreningsnämndens hallar kategori 3, vilket innebär att nämndens egna fullmättshallar saknar kapacitet för spel i de allra högsta nivåerna. Flertalet hallar möter kraven på läktarkapacitet i de övriga nivåerna i inomhuslagssporterna.

Spelplan

När det gäller kraven på spelplanens storlek uppfyller samtliga fullmättshallar de grundläggande kraven från samtliga idrotter och nivåer som ingår i urvalet.

Takhöjd

Fullmättshallarna har en takhöjd på 7 meter som standard. För volleyboll finns olika krav på frihöjd, som i elitserien är 9 meter och i övriga serier 8 meter. Två fullmättshallar som ingår i urvalet uppfyller kraven på frihöjd.¹⁵

Resultattavla

Samtliga fullmättshallar ska enligt standard vara utrustade med en resultattavla. Kraven på resultattavlan skiljer sig dock åt beroende på idrott och nivå. En bedömning av vilka hallar som möter de olika kraven på resultattavlorna bör föregås av en inventering.

¹⁴ Lillekärrshallen: handboll och innebandy. Lundenhallen: handboll, basketboll, futsal och innebandy

¹⁵ Askims sporthall och Lundenhallen

Linjering

Samtliga fullmåttshallar uppfyller kraven på linjering för samtliga idrotter som ingår i urvalet. Linjeringen följer i regel den ordning som rekommenderas i Måttboken.¹⁶

Vid en del internationella matcher eller tävlingar finns dock krav på att endast den linjering som är anpassad för idrotten i fråga får finnas på spelplanen. Spelplanens linjering kan anpassas tillfälligt genom att en temporär ”matta” med korrekt linjering läggs ut inför match. I dagsläget är det oftast den förening som arrangerar matchen som tillhandahåller det tillfälliga underlaget.

Specialanpassade hallar

Inom nämndens anläggningsbestånd finns ett mindre antal specialanpassade hallar för idrotterna gymnastik och friidrott. I en del fall finns dessa hallar eller särskilda extraytor i anslutning till fullmåttshallarna, se *kategori 2* i tabell 1.

Gymnastik

Specialanpassade hallar för gymnastik är hallar av fullmått som är utrustade med redskap för gymnastik. Av idrotts- och föreningsnämndens idrottshallar finns tre hallar som innefattar ytor anpassade för gymnastik¹⁷, vilka ryms inom *Kategori 2* enligt tabell 1. Gemensamt för de gymnastikanpassade hallarna är att annan idrottsverksamhet inte kan bedrivas på dessa ytor då redskap och mattor finns i salarna permanent. De gymnastikföreningar som har verksamhet i hallarna har även hyresavtal, vilket innebär att hallen primärt disponeras av föreningen i fråga. Det är framför allt barn- och ungdomsverksamhet som bedrivs i gymnastikhallarna.

Enligt Gymnastikförbundet Väst finns det ingen hall i staden som når upp till kraven i samtliga discipliner inom gymnastik på högre nivåer. För trupp gymnastik är ett grundläggande krav att idrottshallen är av fullmått (40 x 20), vilket uppfylls av samtliga fullmåttshallar. För trampolin och rytmisk gymnastik krävs minst 10 meter i takhöjd, vilket ingen av hallarna i idrotts- och föreningsnämndens anläggningsbestånd uppfyller. Ingen av hallarna uppfyller heller kraven på infattningar i golv för redskap, vilket är ett krav inom artistisk gymnastik. Bland övriga kommunala hallar uppfyller endast Valhalla sporthall kraven på takhöjd.

Friidrott

Friidrott är ett samlingsbegrepp för ett antal olika idrotter, vilket medför att det är flera olika idrottsgrenar som ska kunna utövas på samma anläggning. För respektive gren finns detaljerade krav på anläggningarna, exempelvis kring måtten på löparbanorna eller krav på säkerhetszoner för spjutkastning.

Av idrotts- och föreningsnämndens idrottshallar finns tre hallar som innefattar ytor anpassade för friidrott,¹⁸ vilka ryms inom *Kategori 2* enligt tabell 1.

¹⁶ Måttboken ges ut av Sveriges kommuner och regioner som stöd till anläggningsägare

¹⁷ Lindåshallen, Lundenhallen och Torshallen. Även Berghalla sporthall, som är inhyrd av idrotts- och föreningsnämnden, nyttjas av gymnastikföreningar och är utrustad med gymnastikmatta.

¹⁸ Björlandahallen, Sandeklevshallen och Lindåshallen. Även Angered arena rymmer en friidrottshall som är inhyrd av idrotts- och föreningsnämnden och nyttjas av friidrottsföreningar

Hallarna är i varierande grad anpassade för häcklöpning, höjdhopp, längdhopp, kulstötning, stavhopp, tresteg, löparbanor (6 x 60 meter) och är utrustade med kastbur för diskus, spjut och slägga. Viss tävlingsverksamhet inomhus förekommer på idrotts- och föreningsnämndens friidrottshallar, men hallarna bokas framför allt av föreningar med barn- och ungdomsverksamhet samt av skolidrotten.

Enligt Göteborgs Friidrottsförbund bedrivs friidrott på högre nivåer i första hand på stadens friidrottsanläggningar, som utgörs av större utomhusarenor. Av dessa ägs två av anläggningarna av idrotts- och föreningsnämnden.¹⁹

3.4 Bollplaner

Stadens bollplaner ägs uteslutande av kommunen och föreningsidrotten.

Göteborgs Stad äger och driftar cirka en tredjedel av bollplanerna, medan cirka en tredjedel ägs av föreningar. För den resterande tredjedelen av bollplanerna finns det ett delat ansvar där idrotts- och föreningsnämnden har huvudmannaskapet, medan en förening ansvarar för driften enligt avtal med förvaltningen.

Bollplanerna nyttjas i huvudsak av fotbollen men en del planer används även av föreningar som utövar cricket, amerikansk fotboll och andra idrotter. Urvalet av bollplaner i denna kartläggning är de bollplanerna som är elvaspelsplaner och där kommunen äger och driftar, alternativt har föreningsdriftsavtal. Idrotts- och föreningsnämnden ansvarar för runt 70 stycken elvaspelsplaner, varav cirka hälften är naturgräsplaner och hälften är konstgräsplaner.²⁰

Bollplanernas kapacitet för elitverksamhet

Inom fotbollens seriesystem är division 3 och uppåt nationella serier och styrs av Svenska Fotbollförbundet (SvFF), medan division 4-8 administreras av de regionala distriktsfotbollsförbunden. Allsvenskan, Superettan och Ettan (Division 1) är de högsta serierna inom elitfotboll för herrar och Damallsvenskan och Elitettan för damer.

SvFF fastställer arenakraven för respektive serie i elitfotbollen, där kraven ökar för varje nivå. Vidare skiljer sig arenakraven åt mellan dam- och herrverksamhet, där kraven för herrar är mer långtgående. Damallsvenskans krav kan likställas med kraven inom herrarnas Superettan medan damernas division 1 har rekommendationer i stället för krav.

För match i de högsta divisionerna inom elitfotbollen finns omfattande krav och de spelas i regel på stadens arenor, vilka Got Event ansvarar för. Gamla Ullevi, Ullevi Stadium, Bravida Arena och Valhalla IP klassas som elitfotbollsarenor och i dagsläget finns sex hemmalag på de arenor som Got Event driftar. Ullevi Stadium har inget hemmalag men fungerar som reservarena och används ibland för större planerade matcher.

¹⁹ Slotsskogsvallen och Björlandavallen

²⁰ Samt en hybridplan

Av idrotts- och föreningsnämndens anläggningar uppfyller ingen plan kraven för spel i de högsta divisionerna i dagsläget. Enligt beslut i idrotts- och föreningsnämnden 2021 ska Ruddalens A-plan hålla division 1-standard.²¹ I beslutsunderlaget till nämnden framgår att Got Event då gjorde bedömningen att staden via dess arenor var väl försörjda vad gäller Superettan, men att det eventuellt finns ett behov av att idrotts- och föreningsnämnden kompletterat vissa av sina planer så att de har kapacitet för spel i division 1. Arbete med att verkställa nämndens beslut pågår i förvaltningen. För närvarande finns inga beslut om att anpassa fler av nämndens planer till division 1-standard.

I kommunfullmäktiges budget 2022 fick Got Event i uppdrag att tillsammans med Göteborg & Co ta fram förslag på investeringar i och kring arenorna med målsättningen att evenemangsstrategin ska upprätthållas. I samband med detta fick Got Event även i tilläggsuppdrag att analysera fotbollens utveckling i staden på kort och lång sikt samt behovet av arenor och anläggningar. En utmaning som lyfts i uppdragshandlingen är när lag går upp i divisionerna och inte kan spela kvar på sin hemmaarena.

Enligt Got Events kartläggning kommer behoven för elitfotbollen att öka under de kommande åren. Dels till följd av att både bredd- och elitverksamheten växer, framför allt inom damfotbollen som haft en positiv utveckling under de senaste åren med fler lag i de högre serierna. Dels på grund av de ökade arenakraven för elitfotbollen. SvFF reviderar årligen kraven för elitarenor och inför varje säsong görs en kontroll av att arenorna uppfyller dessa krav. Inför nästa år planeras för mindre justeringar av arenakraven och på sikt planeras kraven för division 1 att justeras upp till samma arenakrav som för Superettan, enligt Got Events utredning.

Bollplanernas kapacitet för övriga nivåer

Kraven för spel i de övriga nationella serierna, det vill säga division 2-3 för herrar och division 1-3 för damer, är långt ifrån lika omfattande som för elitfotbollen. Kraven kan i korthet sammanfattas till att planen skall ha spelmåten 105 x 65 meter samt att det skall finnas tillgång till omklädningsrum för bortalag och domare. Enligt Svenska Fotbollsforbundet finns i dagsläget inga planer att justera anläggningskraven för dessa nivåer.

Av de nationella serierna som administreras av SvFF spelas matcher i de övriga divisionerna i varierade omfattning på idrotts- och föreningsnämndens planer. Under säsongen 2022²² bokades två av idrotts- och föreningsnämndens bollplaner för matcher i division 2 för herrar.²³ En plan bokades även för match i Svenska cupen där klubbar som spelar i Allsvenskan, Superettan och i övriga divisioner har möjlighet att delta.²⁴ På damsidan bokades sex av idrotts- och föreningsnämndens bollplaner för matcher i division 2.²⁵

²¹ Ställningstagande angående framtida standard på Ruddalens A-plan, 2021-12-21 § 196, dnr 0383/21

²² För perioden 2022-04-04 – 2022-10-30

²³ Ruddalen IP, Lemmingvallen

²⁴ Majvallen

²⁵ Härlanda Park, Lemmingvallen, Majvallen, Åkeredsvallen, Hovgårdsvallen samt Hovåsvallen

Idrotts- och föreningsnämndens samtliga elvaspelsplaner har spelmått 105 x 65 meter som standard, med ett fåtal undantag. Fler konstgräsplaner än naturgräsplaner når upp till kraven på spelplanens storlek, vilket kan förklaras av att flera gräs- och naturgräsplaner försetts med konstgräs under 2000-talet. I anslutning till elvaspelsplanerna finns i regel även tillgång till omklädningsrum för bortalag och domare, antingen förvaltningens egna eller föreningsägda klubbhus som hyrs in av förvaltningen. Majoriteten av idrotts- och föreningsnämndens elvaspelsplaner möter således anläggningskraven upp till division 2 för herrar och division 1 för damer.

3.5 Ishallar

Samtliga ishallar i staden ägs av Göteborgs Stad. Idrotts- och föreningsnämnden är huvudman för de ishallar och isbanor som är öppna för allmänheten eller föreningslivet, medan arenorna Scandinavium och Frölundaborg ägs av Higab och driftas av Got Event.

Ishallarna nyttjas framför allt av idrotterna ishockey och konståkning när det kommer till elitverksamhet. Det finns dock även flera andra idrotter såsom bandy, skridskoåkning och curling som utövas på isytor och som har viss verksamhet på högre nivåer.

Av de ishallar som ägs av idrotts- och föreningsnämnden nyttjas i dagsläget ingen av föreningar med elitverksamhet. En ishall, Angered arena, bokas av ishockeyföreningar med verksamhet på högre nivåer i viss mån. Angered arena driftas av idrotts- och föreningsförvaltningen men ägs av Higab. I övrigt är det arenorna Scandinavium och Frölundaborg som nyttjas av ishockey på elitnivå, vilka ägs av Higab och drivs av Got Event. Scandinavium är hemmaarena för Frölunda HC, medan Frölundaborg används som träningsarena och för enstaka matcher. Inom konståkning används Scandinavium och Valhallarinken för tävlingar på högre nivåer inom grenarna Singel och Synkro. Valhallarinken är Scandinaviums träningsanläggning.

Ishallarnas kapacitet för idrott på högre nivåer

Vid spel i ishockey kategoriseras anläggningarna i fem olika typer: arena, förbundshall, publikhall, träningshall samt isyta. Beroende på anläggningstyp får olika typer av seriespel anordnas.

För att Svenska Ishockeyförbundet eller regions- eller distriktsförbundet ska kunna anordna en match måste anläggningen vara certifierad. Respektive förbund gör sin tolkning utifrån regelverk vilken nivå anläggningen är anpassad för. För anläggningar som klassificeras som arenor genomförs besiktningar varje år och för övriga anläggningar vart tredje år.

Svenska Ishockeyförbundet ansvarar centralt för förbundsserierna som utgörs av de högsta serierna och anordnas på de två största anläggningstyperna. På en arena, som har högst krav, får spel på högsta nivå anordnas. Här finns rekommendationer om 5 000 publikplatser för den högsta serien Svenska Hockeyligan och 3 500 för Hockey Allsvenskan.

I förbundshallar arrangeras spel i serierna Svenska Damhockeyligan, Hockey Ettan och Junior 20 Nationell. Här rekommenderas 800 publikplatser.

Regionerna och distriktsförbunden ansvarar för serier i Hockey Tvåan, Hockey Trean samt för Junior 20 och 18, regional och division 1, vilka spelas i anläggningstypen publikhall. I publikhall rekommenderas 400 publikplatser och för träningshall rekommenderas 150 publikplatser. I träningshall spelas lägre divisioner och ungdomsserier.

Figur 1. Seriesystemets krav på anläggningen.

Serie	Arena	Förbundshall	Publikhall	Tr hall	Isyta
SHL/HA					
SDHL					
HE					
J20N					
HDiv2 & Div3					
D Div1					
J18 Allsv					
J18/J20 Reg Ell					
J18/J20 Div1					
U16					
HDiv4					
J18/J20 Div2					
U11-U15					
U9-U11					

Källa: Svenska Ishockeyförbundet

Gemensamt för anläggningstyperna arena, förbundshall och publikhall är att sarg/rink ska vara 60 x 30 meter samt att hallen ska vara utrustad med bland annat publikskydd, spelarbås och säker inpassering. De olika anläggningstyperna har även olika krav för utrymme för media, teknisk utrustning samt andra utrymmen som tillkommer vid spel på högre nivåer såsom medicinska rum eller sliprum. Därtill tillkommer krav på belysning, ljudanläggningar och digital infrastruktur.

Av idrotts- och föreningsnämndens ishallar uppnår fem av hallarna kraven på rinkens mått. Endast en hall, Marconihallen, har läktarkapacitet med plats för 500 personer, vilket motsvarar kraven på en så kallad publikhall.

Enligt Svenska Ishockeyförbundets besiktning av ishallarna från 2022 klassificeras Angered arena som förbundshall, under förutsättning att ett antal åtgärder omhändertas samt att dispensansökan godkänds av Svenska Ishockeyförbundets tävlingsnämnd. Askims ishall klassificeras som träningshall vid besiktning genomförd samma år. År 2020 klassificerades Marconihallen som publikhall. Vid besiktning som genomfördes år 2017 klassificerades Rambergsrinken som träningshall och Isdala ishall som publikhall.

Av idrotts- och föreningsnämndens ishallar finns således kapacitet upp till division 2 i ishockey på två hallar i dagsläget.

Tabell 2. Klassificering av ishallar

Anläggning	Klassificering enligt besiktningsprotokoll Svenska Ishockeyförbundet	Datum för besiktning
Angered arena	Förbundshall	2022-07-29
Marconihallen	Publikhall	2020-02-11
Askims ishall	Träningshall	2022-09-14
Rambergsrinken	Träningshall	2017-12-05
Isdala ishall*	Publikhall	2017-12-06

* Ersätts av ny ishall i Kvibergs Park

Det pågår dock flera projekt som innefattar såväl ny- som ombyggnationer av ishallar i staden. Just nu pågår byggnation av en ny is- och sporthall i Kvibergs Park, vilken ersätter Isdala ishall i Kortedala som ska rivas. Den nya is- och sporthallen beräknas stå klar i början av 2023 och utformas för att möta föreningslivets behov av att kunna spela matcher och arrangera mindre och medelstora evenemang. Ishallen i Kvibergs Park ska även fungera som träningshall för olika idrottssporter.

Rambergsrinken kommer att ersättas och få en ny placering inom samma område, Rambergstadens idrottsområde. Det pågår även ombyggnation av Ruddalens bandybana till en ishall, vilken beräknas stå klar under vintern 2022. Även ishallen Slottskogsrinken är i dåligt tekniskt skick och behöver ersättas. Higab har i uppdrag att bygga en ersättningshall i samma område anpassad för föreningsverksamhet, bland annat för konståkning och ishockey. Den nya ishallen i Slottskogsvallens idrottscentrum beräknas stå klar 2023.

3.6 Simhallar

Totalt finns det tolv bad- och simanläggningar i Göteborg, varav nio är öppna för allmänheten.²⁶ Kommunen äger sju av de nio öppna simhallarna i staden. Tre av simhallarna har idrotts- och föreningsnämnden som huvudman, medan resterande hyrs in av andra förvaltningar eller bolag. Stadens största simhall, Valhallabadet, ägs av Higab och drivs av Got Event.

Simhallarna nyttjas framför allt av simidrotten. Även om den traditionella simidrotten är klart störst finns det andra idrotter som har verksamhet i sim- och badanläggningar, exempelvis triathlon, parasport och sportdykning.

Simidrott består av fyra olika discipliner – simning, simhopp, konstsimning och vattenpolo – som alla har egna grenspecifika krav på anläggningen.

²⁶ Två sim- och badanläggningar är endast öppna för personer med funktionsnedsättning: Lilla Amundöns bad och Dalheimers hus. Styrö simhall går endast att boka i förväg.

Kravspecifikationer för simhallar fastställs av Svenska Simförbundet och utgår från de fyra simidrotternas behov och de tävlingsregler som dessa omfattas av.

För tävlingar i simning används två bassängstorlekar, långbanebassäng (50 meter) och kortbanebassäng (25 meter). Huvudbassängen för simning i internationella sammanhang är 50 meter lång. Den används i alla större internationella tävlingar och mästerskap samt till inhemska långbanemästerskap och större nationella tävlingar. 25-metersbassängen används vid internationella och nationella kortbanemästerskap som till exempel World cup, SM och distriktsmästerskap (DM).

För tävlingar i såväl 25- som 50-metersbassänger finns specifikationer för längd, bredd, djup och läktarkapacitet. För kortbane-SM krävs 1 000 åskådarplatser, medan det krävs 2 000 åskådarplatser för att få arrangera långbane-SM. För att få arrangera internationella tävlingar krävs ytterligare läktarkapacitet.

Simhopp, konstsimm och vattenpolo har andra krav på längd, bredd och djup. Därutöver behöver en simhoppsanläggning ha sviktbrädor och trampoliner med olika höjd, konstsimm kräver nedsänkbara undervattenshögtalare medan det inom vattenpolo finns krav på olika linjemarkeringar.

Trots de grenspecifika kraven är det ändå möjligt att kombinera två eller flera simidrotter i samma anläggning. Enligt Svenska Simförbundet består en komplett långbaneanläggning av en tävlingsbassäng 50 x 25 meter (utan djupdel som går att dela i två lika stora delar), en hoppbassäng 25 x 20 meter och en träningsbassäng 12,5 x 8 meter.

Simhallarnas kapacitet för idrott på högre nivåer

Endast två av de kommunala simhallarna har 50-metersbassänger: Valhallabadet och Lundbybadet. Lundbybadets 50-metersbassäng är dock en utomhusbassäng, vilket gör att den inte lämpar sig för tävlingsverksamhet. Fem av simhallarna har 25-metersbassänger där bredd och djup varierar²⁷, varav tre av dessa ägs av idrotts- och föreningsnämnden.

Valhallabadet ägs av Higab, medan Got Event ansvarar för verksamhetsdriften. Valhallabadets publikkapacitet, bassänglängd och hopphöjd gör det möjligt att arrangera ett antal tävlingar varje år. Anläggningen uppfyller dock inte kraven för att kunna arrangera simtävlingar på högre nivåer. 50-metersbassängen saknar läktare medan 25-metersbassängen inte har tillräcklig bredd på banorna. 25-metersbassängen har heller inte tillräcklig kapacitet för simhoppstävlingar.

I idrotts- och föreningsförvaltningens utredning *Strategi för Göteborgs sim- och badanläggningar* framgår att de tävlingar som kan arrangeras i stadens anläggningar är dels nationella tävlingar på lägre nivå än SM, dels olika regionala tävlingar.

²⁷ Lundbybadet, Kärra sim- och sporthall, Frölundabadet, Askims sim- och sporthall samt Angered arena

Enligt utredningen har Göteborg visat intresse för att arrangera den årliga SM-veckan, som arrangeras av Riksidrottsförbundet i samarbete med berörda specialidrottsförbund, men inte haft möjligheten på grund av otillräcklig kapacitet att anordna simtävlingar.

Enligt Västsvenska Simförbundet uppfyller ingen av stadens simhallar de grundläggande kraven för tävling på högre nivåer inom simidrotterna simning, konstsim, simhopp, vattenpolo och öppet vatten. För simning saknas tillräcklig storlek på bassäng samt tillräcklig läktarkapacitet. Inom en del simidrotter når anläggningarna inte upp till träningsstandard ens för lägre nivåer. Tillräckligt utrymme vid poolkant för domare saknas och för konstsim/syncro krävs bland annat sviktbrädor och en plattformsbredd på 10 meter.

Det pågår dock flera stadsutvecklingsprojekt i staden som innefattar simhallar. Lundybadet i Rambergsstadens idrottsområde kommer att ersättas och få en ny placering inom samma område samt ska byggas ut till ett så kallat områdesbad. Även Askims simhall kommer att ersättas med en ny simhall. Nya simhallar planeras i Kortedala och längre fram även i Torslanda.

Kommunfullmäktige har fattat beslut om att en ny detaljplan ska tas fram för att möjliggöra ett nytt centralbad i evenemangsområdet. Det nya centralbadet ska kunna användas för simundervisning och motionsverksamhet, men också vara anpassat för föreningslivets behov och ha kapacitet för att kunna arrangera SM-tävlingar inom simidrotten.

4 Slutsatser

Av kartläggningen över nuvarande kapacitet för idrott på högre nivåer i idrotts- och föreningsnämndens anläggningar framgår att en del av idrottshallarna, bollplanerna och ishallarna i varierande utsträckning möter vissa av de idrottsspecifika kraven, dock ej för de allra högsta nivåerna.

I samtliga fullmåtthallar som ägs av idrotts- och föreningsnämnden spelas matcher upp till division 1 inom idrotterna handboll, futsal, innebandy, basketboll och volleyboll, trots att en del hallar inte uppfyller kraven på antalet läktarplatser. I dagsläget har ingen av idrotts- och föreningsnämndens egna hallar tillräcklig publikkapacitet för spel i högsta ligan i handboll samt för högsta serien inom basketboll, även om matcher bokas i enstaka hallar även här.

Majoriteten av idrotts- och föreningsnämndens elvaspelsplaner möter anläggningskraven från Svenska Fotbollsförbundet upp till division 2 för herrar och division 1 för damer. För spel i högre divisioner inom elitfotbollen finns mer omfattande krav där endast stadens arenor tillhandahåller fullgod standard.

Även för ishallarna saknas kapacitet för de högsta nivåerna när det gäller ishockey och konståkning, där match- och tävlingsverksamhet istället hålls på arenorna. Två av nämndens ishallar har dock kapacitet upp till division 2 i ishockey.

Simhallarna har idag lägst kapacitet, där ingen av anläggningarna uppfyller de grundläggande kraven för tävling på högre nivåer inom de olika simidrotterna. Här pågår dock flera större stadsutvecklingsprojekt i staden, bland annat det nya centralbadet där det ska finnas kapacitet för att kunna arrangera SM-tävlingar inom simidrotten.

Tillvägagångssätt för att möta anläggningskraven

För att kunna inrymma match och tävling på högre nivåer i idrotts- och föreningsnämndens anläggningar behöver grundläggande anläggningskrav från specialidrottsförbunden uppfyllas. Kraven kan sägas syfta till att uppfylla två olika typer av behov; dels de idrottsliga behoven för själva genomförandet av matchen eller tävlingen på adekvat nivå, dels de behov som uppstår vid större publika idrottsevenemang.

När det handlar om kraven för att tillgodose de idrottsliga behoven är de i de flesta fall förenat med större åtgärder då de rör anläggningens fysiska begränsningar såsom spelytans mått, simbassängens djup eller idrottshallens takhöjd. Här krävs mer omfattande åtgärder som om- eller tillbyggnation av anläggningen för att det ska kunna realiserar. Sådana typer av reinvesteringar är ofta resurskrävande och i många fall svåra att genomföra på grund av byggnadstekniska skäl. Därtill är det ont om outnyttjade ytor i den redan byggda staden där tillbyggnationer kan uppföras som komplement till befintliga anläggningar.

En del krav omfattar dock åtgärder som inte nödvändigtvis begränsas av idrottsanläggningens volym utan snarare rör anläggningens invändiga utformning eller utrustning, såsom golvet material eller linjering, resultattavla, belysning, ljudanläggning eller digital infrastruktur. En del av dessa krav är möjliga att tillgodose genom reinvesteringar i befintliga anläggningar, utan att inbegripa alltför omfattande om- eller tillbyggnationer. Dock behövs ofta en kombination av åtgärder kopplade till anläggningens invändiga utformning och anläggningens volym för att tävling eller match på högre nivå ska kunna arrangeras.

När det gäller kraven för att tillgodose behoven vid större publika idrottsevenemang handlar det dels om själva läktarkapaciteten, dels om andra faciliteter och utrymmen för publik, funktionärer och media. Det behöver exempelvis finnas kapacitet för hygien, förtäring och komfort, men anläggningen behöver även möta ytterligare säkerhetskrav.

I en del fall kan dispens sökas om anläggningen inte uppfyller de krav som specialidrottsförbunden har fastställt. I dessa fall kan de invändiga åtgärderna vara ett sätt att öka kapaciteten för att tillgodose de idrottsliga behoven, trots att kraven för publika evenemang inte möts fullt ut. Det gäller framför allt i fullmåtshallarna, där en del matcher på högre nivåer sker redan idag när hallar med tillräcklig publikkapacitet inte finns tillgängliga.

Förutsättningar för att öka kapaciteten

Sammanfattningsvis finns det viss möjlighet att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer inom idrotts- och föreningsnämndens anläggningar genom att reinvestera i anläggningarna. Framför allt gäller det invändiga åtgärder i anläggningarna för att möta de krav som syftar till att tillgodose de idrottsliga behoven. När det gäller de åtgärder som rör anläggningens volym är det dock svårare att öka kapaciteten genom reinvesteringar. Här är det framför allt inför byggnation av nya idrottsanläggningar som elitidrottsperspektivet kan omhändertas. Elitverksamhetens behov kan med fördel inventeras och inkluderas, i exempelvis behovsanalyser, i ett tidigt skede av planeringen av nya idrottsanläggningar. Här behöver dock avvägningar göras i förhållande till breddidrottens behov för att få till stånd behovsanpassade och kostnadseffektiva anläggningar.

Vidare kan även tydliga principer vid tilldelning av tider i idrottsanläggningarna öka kapaciteten för idrott på högre nivåer. För att det inte ska ske på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla krävs väl underbyggda fördelningsprinciper som tar hänsyn till föreningarnas behov. För ett effektivt nyttjande av anläggningarna behövs således en prioriteringsordning som utgår från såväl föreningarnas preferenser som kommunens strategiska mål kring stödet till bredd- och elitverksamhet.

Idrott på högsta nivå är i en del fall förenat med större kommersiella idrottsevenemang som hålls på stadens arenor, medan det i andra fall saknas ändamålsenliga anläggningar i staden för att arrangera tävlingar, som exempelvis när det gäller simidrotten. För att öka kapaciteten för högsta elitnivå behöver en samverkan med flera aktörer ske, såväl kommunala som privata i dialog med föreningsidrotten, för att få till stånd arenor och anläggningar anpassade för elitidrotten. Flera större stadsutvecklingsprojekt pågår i Göteborg, vilket involverar en rad olika aktörer och behov samt där elitidrottsperspektivet är ett av flera perspektiv.

Elitidrottsperspektivet omhändertas även i förslaget till Göteborgs Stads idrottspolitiska program, som har varit ute på remiss till stadens nämnder och bolagsstyrelser under året. En av de föreslagna strategierna är att Göteborgs Stad ska sträva efter att utforma och anpassa idrottsanläggningar på ett sätt som skapar kapacitet för idrottsevenemang och elitidrott. Då slutsatserna i denna kartläggning går i linje med föreslagen strategi samt berör flera aktörer inom staden, kan frågan om elitidrottsperspektivet i anläggningsförsörjningen omhändertas i genomförandet av det idrottspolitiska programmet, under förutsättning att programmet antas.